

Kommunal- og distriktsdepartementet

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-om-endringer-i-reglene-om-interkommunalt-samarbeid/id3163424/>

Deres ref: 26/799

Vår ref: HR 2026/38/

Dato: 11.09.2026

Høyringsvar frå Hardangerkommunane til “Framlegg til endringar i reglane om interkommunalt samarbeid”

Hardangerrådet viser til Kommunal- og distriktsdepartementet si høyring om framlegg til endringar i reglane om interkommunalt samarbeid etter kommunelova.

Hardangerrådet er interkommunalt politisk råd for kommunane Eidfjord, Kvam, Ullensvang og Ulvik.

Overordna vurdering

Hardangerrådet støttar hovudretninga i framlegget om å gje kommunane større handlingsrom til interkommunalt samarbeid. For distriktskommunane kan vidareutvikla samarbeidsformer vera viktige verkemiddel for å byggja robuste fagmiljø, sikra kompetanse og kvalitet og løysa oppgåver som den enkelte kommunen har avgrensa kapasitet til å handtera åleine.

Eit grunnleggjande prinsipp må likevel vera at interkommunalt samarbeid skal styrkja kommunane – ikkje gradvis erstatta kommunen si eiga rolle, avgjerdsamt eller samfunnsutviklingskraft.

Kommunane må framleis ha størst mogleg fridom til å avgjera kva oppgåver dei vil samarbeida om, kven dei vil samarbeida med, korleis samarbeidet skal organiserast og korleis oppgåver og kompetanse skal fordelast geografisk.

For distriktskommunane handlar dette ikkje berre om effektiv organisering, men også om demokrati, kompetanse, arbeidsplassar og utviklingskraft i lokalsamfunna.

Kommunale oppgåvefelleskap

Hardangerrådet støttar framlegget om at kommunale oppgåvefelleskap som er eigne rettssubjekt, kan få delegert myndigheit til å fatta enkeltvedtak og utøva anna offentlig myndigheit når det ligg føre heimel for dette i relevant særlovgiving. Ei slik endring kan gjera samarbeidsforma betre eigna for langsiktige samarbeid om fleire kommunale oppgåver.

Dette føreset samstundes at den enkelte deltakarkommunen har tilstrekkeleg politisk styring og kontroll, og at ansvar og myndigheit er klart regulert.

Ved delegering av myndigheit til kommunale oppgåvefelleskap må det leggjast særleg vekt på demokratisk kontroll i saker som inneber vesentleg politisk skjønn. Regelverket må sikra at den enkelte deltakarkommunen har reell innverknad og tilstrekkelege styringsmoglegheiter også etter at myndigheit er delegert.

Dei minste deltakarkommunane må sikrast reell representasjon og innverknad. Regelverket bør ikkje leggja til rette for at folketal eller kommunestorleik åleine vert avgjerande for styringsmakta i samarbeidet.

Hardangerrådet meiner samstundes at krav til administrativ leiing, internkontroll og organisering må stå i rimeleg forhold til omfanget og karakteren av samarbeidet. Regelverket bør ikkje stilla krav som påfører mindre samarbeid uforholdsmessige administrative kostnader eller reduserer fleksibiliteten som interkommunalt samarbeid skal bidra til.

Interkommunalt samarbeid må heller ikkje automatisk innebera at felles fagmiljø vert fysisk samla i den største kommunen. Regelverket og den statlege rettleiinga bør leggja til rette for distribuerte fagmiljø, der kompetansearbeidsplassar og funksjonar kan lokalisrast i fleire av deltakarkommunane.

Hardangerrådet meiner departementet i rettleiinga til lova bør presisera at samarbeidsavtalar kan regulera geografisk lokalisering av funksjonar, arbeidsplassar og fagmiljø. Dette kan redusera terskelen for interkommunalt samarbeid i distriktskommunar og samtidig bidra til å oppretthalda kompetanse og attraktive arbeidsplassar i fleire kommunar.

Interkommunalt politisk råd

Hardangerrådet støttar departementet sitt arbeid med å klargjera reglane for interkommunale politiske råd (IPR).

For kommunane er det viktig at IPR framleis er ein arena for politisk samarbeid, strategiske drøftingar og samordning av felles interesser på tvers av kommunegrensene.

Hardangerrådet støttar at IPR skal vera eit politisk samarbeidsorgan, og ikkje eit organ for kommunal tenesteproduksjon eller utøving av offentlig myndigheit overfor innbyggjarane.

Samstundes må regelverket gje rom for at eit IPR kan utføra oppgåver som er knytte til det politiske samarbeidet. Dette omfattar mellom anna å koordinera oppgåver, leia prosjekt og utgreia tiltak i regionen. Det er viktig at grensa mellom slik verksemd og kommunal tenesteproduksjon kjem tydeleg fram i lovverket og rettleiinga.

Hardangerrådet meiner interkommunale politiske råd har ein viktig funksjon innan regional samfunnsutvikling, strategisk planlegging, koordinering og interessepolitisk arbeid. For distriktskommunane er det særleg viktig å kunna opptre samla i møte med fylkeskommunale og statlege styresmakter og andre regionale aktørar i spørsmål som gjeld mellom anna infrastruktur, beredskap, næringsutvikling, kompetanse, rekruttering og regional utvikling.

Hardangerrådet ser positivt på at regelverket for IPR og kommunale oppgåvefellesskap vert harmonisert der dette er naturleg. Samstundes må skiljet mellom samarbeidsformene vera tydeleg: Kommunale oppgåvefellesskap skal kunna nyttast til felles kommunal oppgåveløysing og tenesteproduksjon, medan IPR skal vera ei samarbeidsform for politisk samarbeid, koordinering og regional samfunnsutvikling.

Klære reglar om organisering, styring, rapportering og ansvar vil kunna gjera det enklare for kommunane å velja rett samarbeidsform og bidra til føreseielege samarbeidsstrukturar og god demokratisk forankring.

Hardangerrådet meiner samstundes at klargjeringa av regelverket ikkje må føra til unødvendige administrative eller rapporteringsmessige krav for interkommunale politiske råd. Organiseringa må framleis gje tilstrekkeleg fleksibilitet til å ivareta rådet si rolle som politisk samarbeidsarena og regional utviklingsaktør.

Vertskommunesamarbeid

Hardangerrådet er positiv til at kommunar og fylkeskommunar skal kunna inngå administrativt vertskommunesamarbeid om oppgåver dei har felles.

Dette gjev kommunesektoren større fleksibilitet og kan vera særleg relevant på område der kommunane og fylkeskommunen har tilgrensande oppgåver eller behov for felles kompetanse.

Hardangerrådet støttar også at regelverket vert forenkla slik at fleire kommunar kan inngå ein felles avtale med vertskommunen der dette er føremålstenleg.

Når det gjeld framlegget om å avvikla ordninga med felles folkevald nemnd i vertskommunesamarbeid, meiner Hardangerrådet at omsynet til forenkling må vegast mot kommunane sitt behov for politisk styring og demokratisk forankring.

Ei felles folkevald nemnd kan vera relevant der samarbeidet omfattar oppgåver med vesentlege politiske prioriteringar, og der kommunane ønskjer ei meir balansert politisk styring enn det eit reint administrativt vertskommunesamarbeid gjev.

Hardangerrådet ber difor departementet vurdere om ei full avvikling av modellen reduserer kommunane sitt organisatoriske handlingsrom meir enn det forenkla regelverket.

Funksjonelle samarbeidsregionar

Hardangerrådet meiner det må vera stort rom for asymmetriske og funksjonelle samarbeid.

Kva kommunar det er naturleg å samarbeida med, vil variera mellom ulike oppgåver. Geografi, bu- og arbeidsmarknad, kompetanse, kommunikasjonar og eksisterande fagmiljø kan gjera ulike samarbeidskonstellasjonar naturlege på ulike fagområde. Staten bør difor ikkje leggja til grunn at målet nødvendigvis er éin fast samarbeidsgeografi for alle kommunale oppgåver.

Moglegheit for å tre ut av samarbeid

Det må vera enkelt å etablera samarbeid, men også reelt mogleg for ein kommune å endra deltaking eller tre ut av eit samarbeid.

Økonomiske, organisatoriske eller personalmessige bindingar må ikkje utvikla seg slik at ein kommune i praksis mistar høvet til å ta ei oppgåve tilbake.

Hardangerrådet støttar difor at regelverket har tydelege reglar for uttrede og oppløysing, samtidig som kommunane bør ha stor fridom til å regulera praktiske og økonomiske forhold gjennom samarbeidsavtalane.

Eit distriktpolitisk perspektiv på interkommunalt samarbeid

For distriktskommunane er tilgang til kompetanse ei av dei største utfordringane framover. Interkommunalt samarbeid kan vera ein viktig del av løysinga, men berre dersom samarbeidet vert organisert slik at det også bidreg til å oppretthalda kompetanse, arbeidsplassar og avgjerdsrett i distrikta.

Hardangerrådet meiner difor at lovverket bør byggja på eit tydeleg distriktpolitisk prinsipp: Kommunar skal kunna samarbeida for å verta fagleg større utan å måtta verta demokratisk eller geografisk større.

Interkommunalt samarbeid bør vera eit verkemiddel for å oppretthalda sjølvstendige kommunar, lokale kompetansearbeidsplassar og politisk avgjerdsrett nær innbyggjarane.

Med venleg helsing
Hardangerrådet iks

Ann Irene E. Myrheim
Dagleg leiar

